

de filosofie van **GEM**

(ecosystemen voor geestelijke gezondheidszorg)

Philippe Delespaul

(with a little help of my GEM friends and AI)

Missie Mentaal -- Congres Mentale Gezondheid

Koepel, Haarlem -- 4 juni 2026

 Maastricht University

**Herstel
Talent**

**psychose
net**

**kenniscentrum
phrenos**

**F-ACT
Nederland**

Gip⁴⁵
Federation Global
Initiative on Psychiatry

CCAF

Smart[e]Health
(mental) health consultancy

wat **GEM** is...

geen blauwdruk voor een nieuwe ggz

wel een beweging naar **'cultuur'-veranderingen**
om via een **co-creatie** proces rond **noodzakelijke vragen**
op basis van **publieke dialogen** (niet enkel binnenskamers in de ggz)
aan de fundamenteën te bouwen
voor een **duurzame** ggz

het als ultiem doel:
een kwalitatief **betere** ggz
en meer **psychische weerbaarheid** voor burgers

geen bla... uwe gg...
 wel een bev... ander...
 om via een co-... akelijk...
 op basis van pu... menskamers in de ggz)
 aa... en

GEM

ecosystemen E G
voor mentale M E
gezondheid G M

een kwa... e ggz en
 meer psychische we... arheid voor burgers

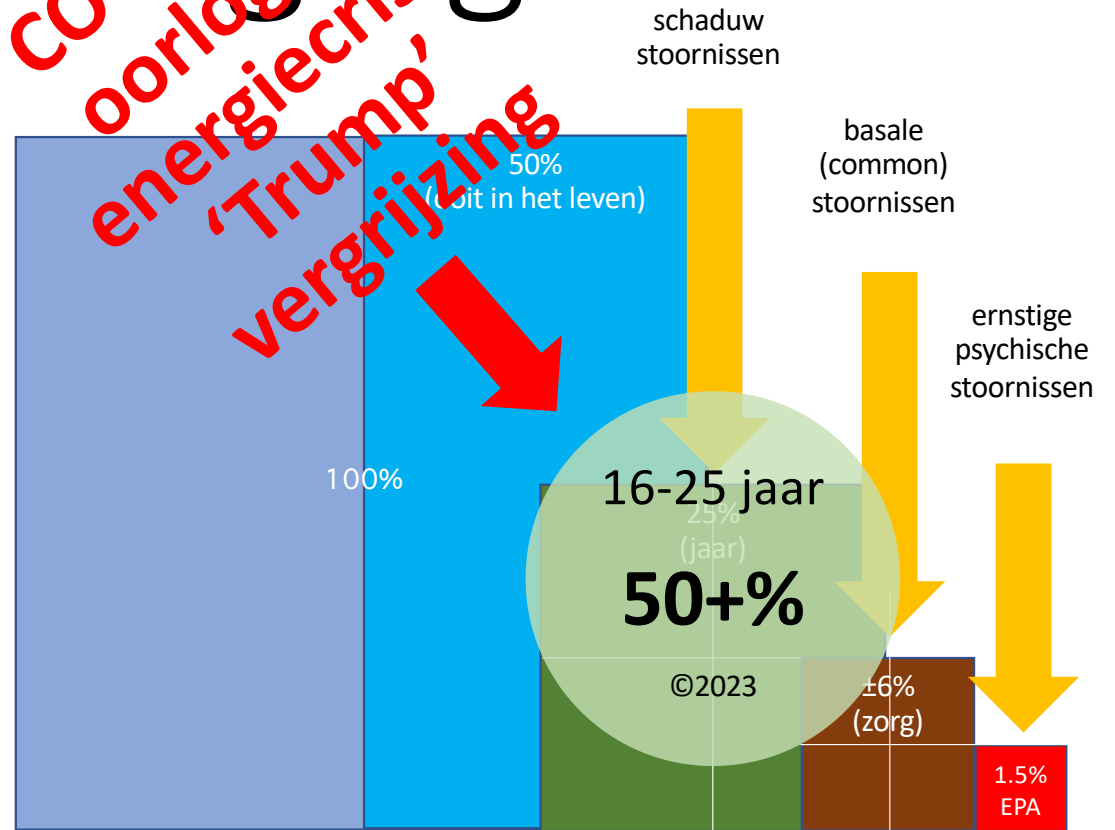
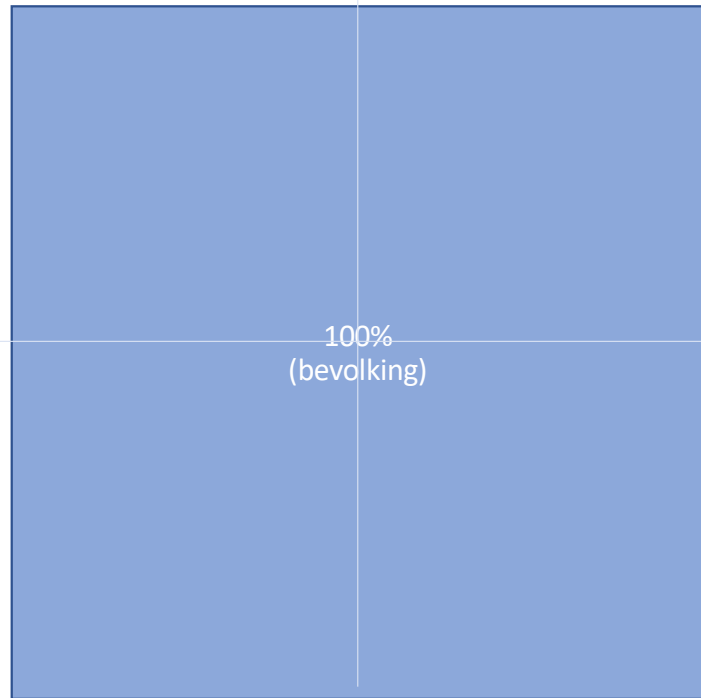
top down
 bottom up
 clienten
 hulverleners
 managers
 stakeholders
 burgers
 ministers

onze verantwoordelijkheid/uitdaging

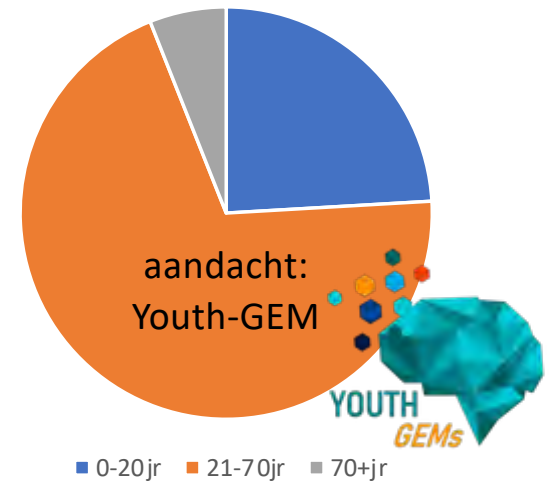
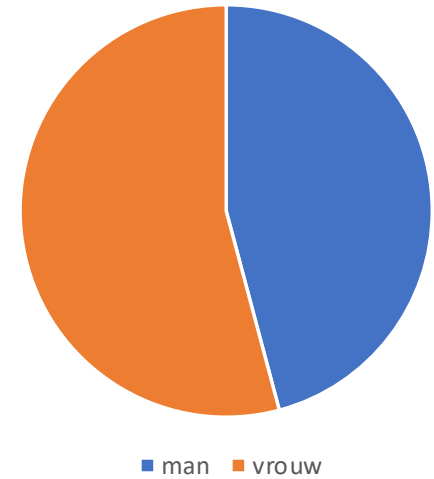
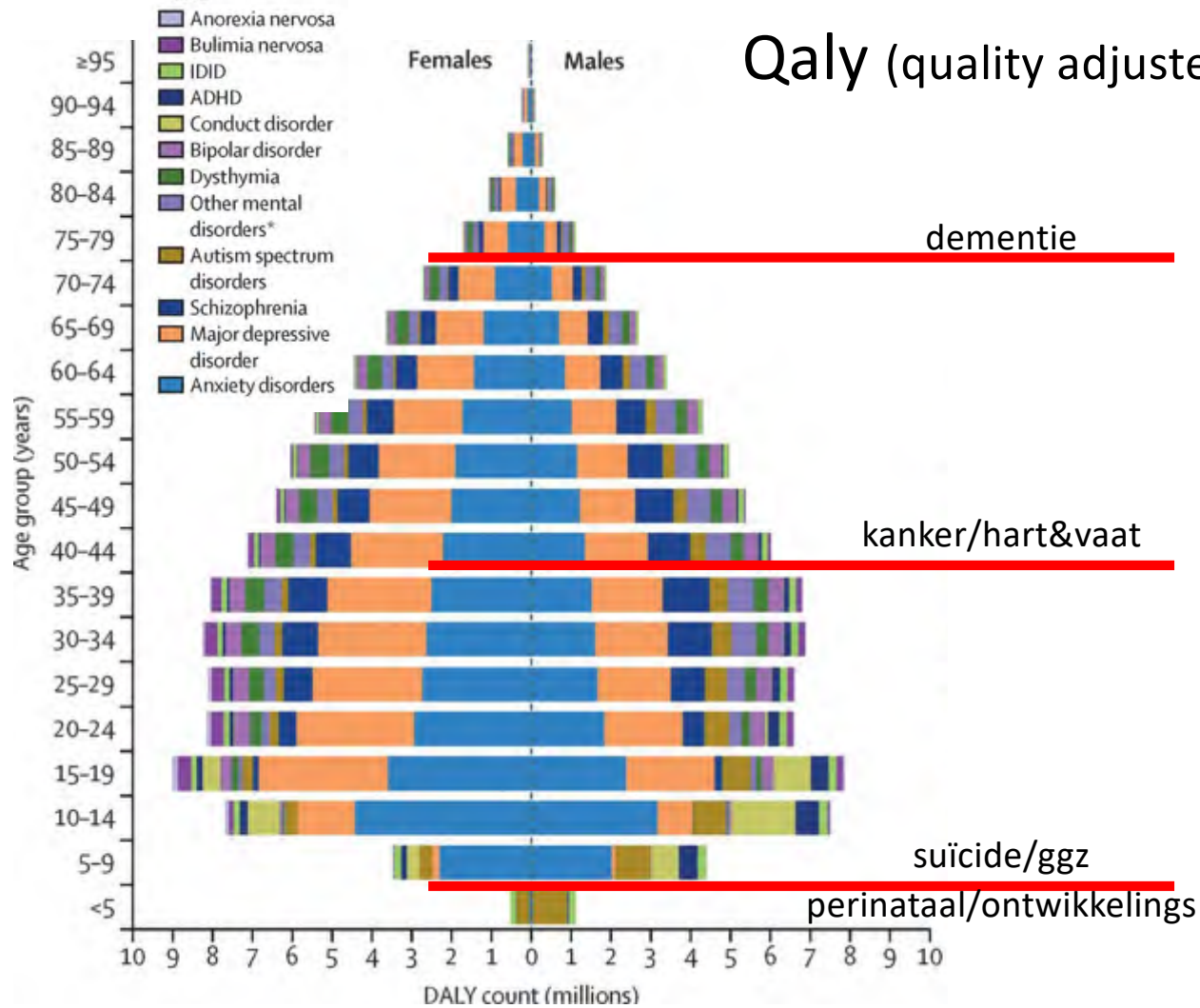

de uitdaging

COVID-19
oorlogen
energiecrisis
'Trump'
vergrijzing

Qaly (quality adjusted lifeyears)

relevante vragen

- wat is de maatschappelijke en economische kost van psychisch lijden?
 - > in de ggz beginnen we maar te tellen wanneer je 3 maanden niet optimaal kunt functioneren (psychisch lijden is nooit banaal)
 - > we hebben geen tovermiddelen maar kunnen op termijn veel bereiken (proces belangrijker dan fiksen)
 - > sterke businesscase: 1 euro investeren levert 4.5 euro maatschappelijke winst
 - vraag: welk % van de bevolking moet baat hebben om te investeren?
 - > hoeveel burgers (van een gemeente) gebruiken een brug waar miljoenen aan worden uitgegeven
 - > ggz lijden gaat om 25% van de bevolking (50% van de jongeren) en 100% met betrokkenen erbij
 - waarom wordt getollereerd dat psychisch lijden minder op de agenda komt?
 - > ongeloof dat we er wat kunnen aan doen
 - > somatische zorg lijkt efficiënter (maar NNT vaak minder goed; kost per daly groter)
 - > het zit in je hoofd, dus ligt het aan jezelf (maar ethisch is elk lijden gelijkwaardig: VN verdrag: CRPD)
- > **DISCRIMINATIE!!**

**iedereen gaat dagelijks om
met mensen die psychisch lijden
en voelen zich hierbij
redelijk handelingsbekwaam**

waarom ervaren we dat niet zo?

(omdat we hebben leren denken dat er tovenaars bestaan)

duurzaamheid

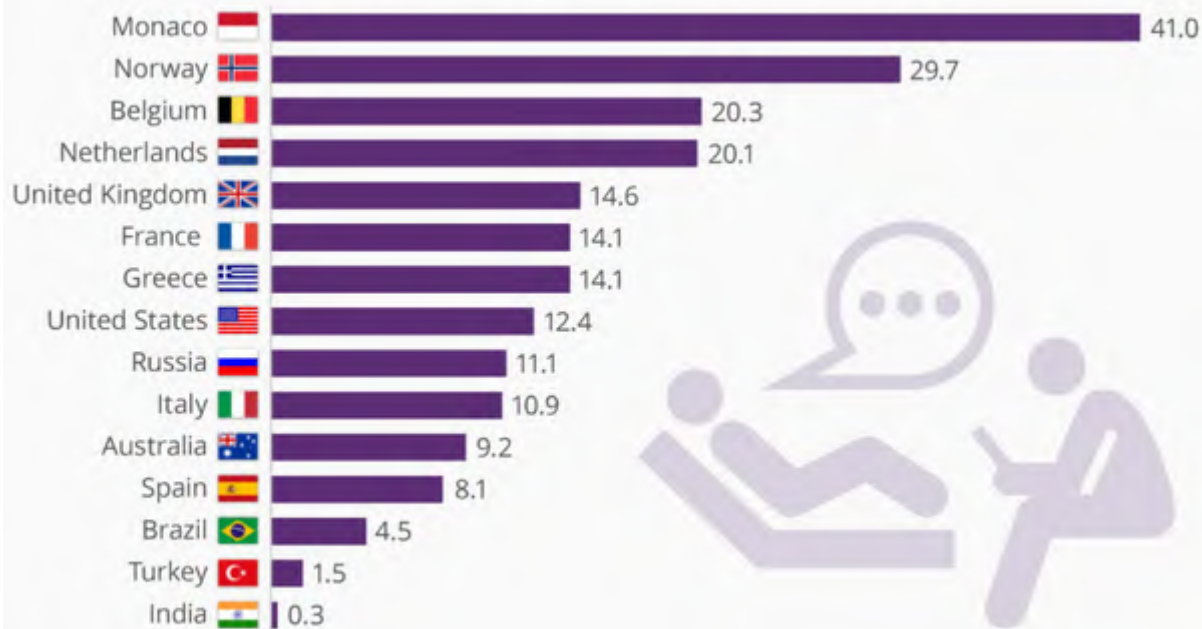

de Nederlandse GGZ heeft een probleem

- capaciteit: jaarlijks krijgt 9.6% van de bevolking professionele ggz-zorg
 - meer dan gelijk welk land in Europa, ter wereld, in ons zonnestelsel...
toch hebben we meer dan 100.000 mensen op wachtlijsten staan
dit versterkt het argument dat meer van hetzelfde geen oplossing is (geen 'out-of-the-box denken')
- gevaar: jaarlijks 170.000 E33 meldingen van mensen met onbegrepen gedrag
 - toch hebben we 36.000 mensen in vormen van beschermd (psychiatrisch) verblijf
meer dan gelijk welk land in Europa,... (en we hebben er veel uit de statistieken gehouden: LVB, psychogeriatric, forensische zorg)
- geld: we hebben ruim geïnvesteerd in ambulante ggz zorg (ambulantisering goed voorbereid)
 - maar we prioriteren onvoldoende naar ernst en
onderbudgetteren de ggz ten voordele van de somatische zorg (zou 10% van het zorgbudget (nu 12%BNP) moeten zijn (= 1.2% BNP – is nu .05-.07% BNP))
- **de ggz heeft een perceptieprobleem!**

On The Couch: The Most Psychiatrists Per Capita

Number of psychiatrists per 100,000 people in 2014 (selected countries)

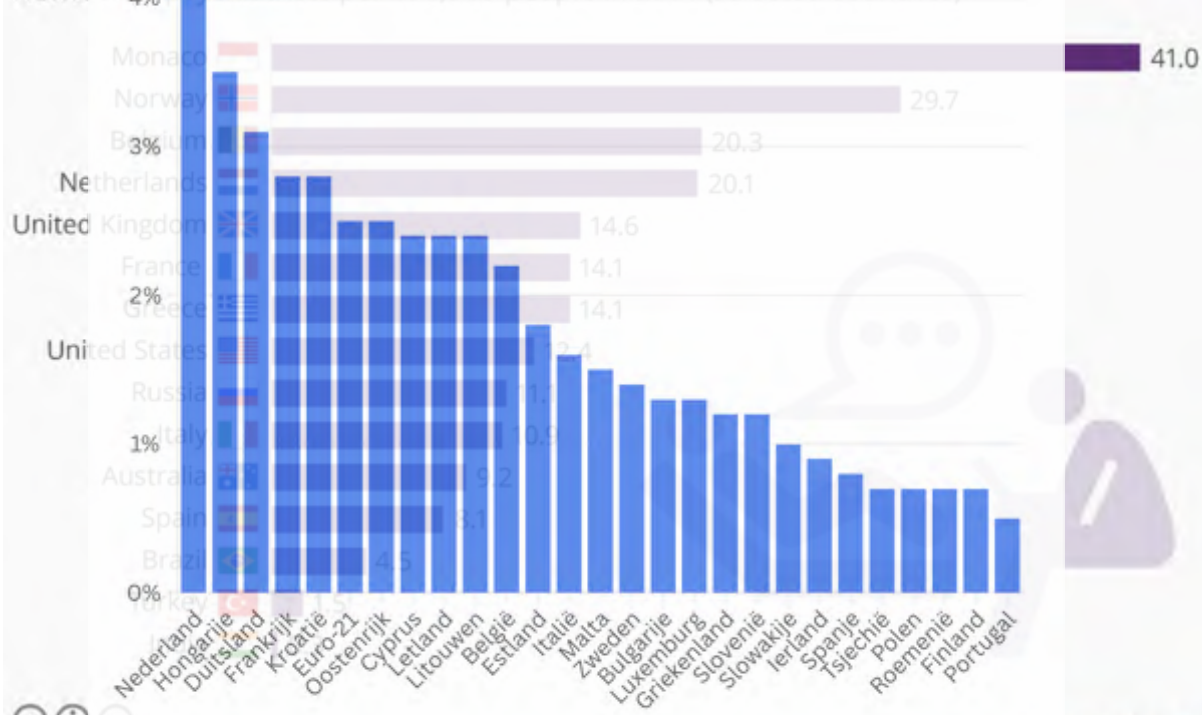
@StatistaCharts Source: WHO

statista

Vacaturegraad zorgsectoren EU-landen

On The Couch: The Most Psychiatrists Per Capita

Number of psychiatrists per 100,000 people in 2014 (selected countries)

© Statista

Bron: UWV-rapport: Europees aanbod voor Nederlandse tekortberoepen

Copyright: Skipr/Wilbert Zuil

statista

Made with Flourish • Create a chart

Akwa
GGZ Alliantie kwaliteit
Geestelijke
Gezondheidszorg

niet-negotieerbaar kwaliteitsbeleid

uitzonderlijk PR succes: de ggz kan het 'fiksken'

vraag en aanbod in disbalans: scherp indiceren/defensief

Maastricht University

Herstel
Talent

psychose
net

kenniscentrum
phrenos

F-**ACT**
Nederland

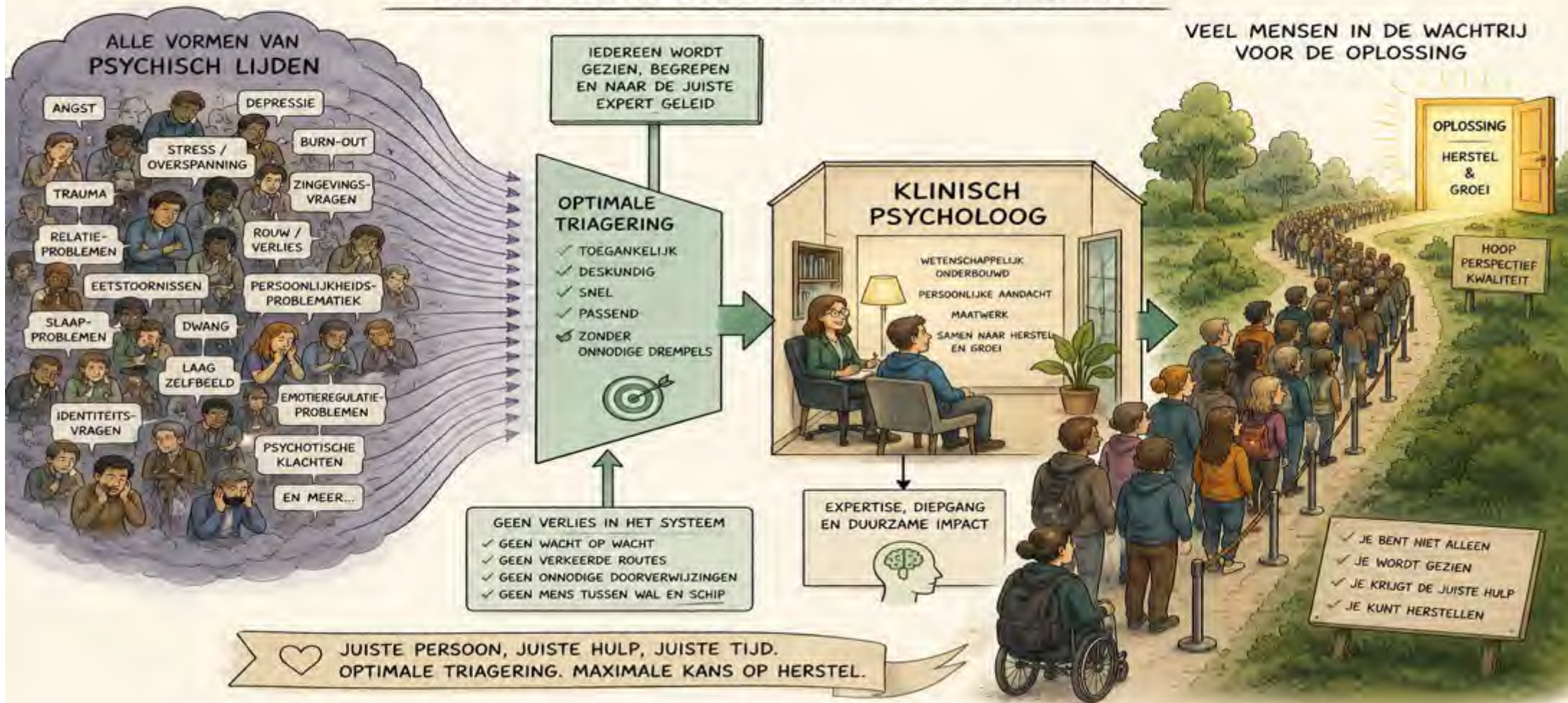
Gip45
Federation Global
Initiative on Psychiatry

CCAF

Smart[e]Health
(mental) health consultancy

efficiëntieverbetering of reframen?

ELK PSYCHISCH LIJDEN VIA OPTIMALE TRIAGERING BIJ DE KLINISCH PSYCHOLOOG TERECHT

TOENAME ERNST IN DE PSYCHIATRIE

LICHTE
KLACHTEN

MATIGE
ERNST

ERNSTIG

ZEER ERNSTIG /
COMPLEX

EÉN
PROBLEEM

ENKELVOUDIGE
PROBLEMEN

MEERDERE
PROBLEMEN

VEELVOUDIGE,
HARDNEKKIGE
PROBLEMEN

SYNDROMALE COMORBIDITEIT
+
MAATSCHAPPELIJKE PROBLEMEN

VOOR SPECIALISTEN
BIJ DEZE GROEP:
**STEEDS
TEGENINDICATIE**

DE MEEST ERNSTIG
ZIEKEN BLIJVEN
IN DE KOU
STAAN

TE COMPLEX
VOOR IEDEREEN.
NIET PASSEND
NERGENS.
GEEN PLEK.
GEEN HULP.

NIET WAT ZE ZELF ZOUDEN WILLEN, MAAR WAT HET SYSTEEM BIEDT

**‘onbegrepen’ is geen kenmerk
van de persoon
maar van het systeem (van ons)**

**ons aanbod match niet met hun vraag
vaak was hun ervaring ermee traumatiserend
(opname/medicatie/dwang)
ze lopen (gillend) weg van onze oplossingen**

**gewenste ontwikkeling:
van verrichtingen zorg naar opportuniteiten zorg
van verrichtingen financiering naar opportuniteiten
financiering**

POSITIEVE GEZONDHEID & HERSTEL

GEÏNTEGREERD EN VERSTERKEND

CHIME CRITERIA VOOR HERSTEL

CONNECTIE

Erbij horen, steun ervaren en betekenisvolle relaties opbouwen.

HOOP & OPTIMISME

Geloven in herstel en vertrouwen hebben in de toekomst.

IDENTITEIT

Een positief zelfbeeld ontwikkelen en een nieuwe identiteit opbouwen.

BETEKENIS

Zingeving ervaren en een leven leiden dat voor jou waardevol is.

EMPOWERMENT

Regie nemen over je eigen leven en keuzes maken die bij jou passen.

SAMENWERKING TUSSEN JOU, JE NETWERK EN PROFESSIONELE ONDERSTEUNING

• Veerkracht versterken • Kansen creëren • Herstel ondersteunen

POSITIEVE GEZONDHEID & HERSTEL GEÏNTEGREERD EN VERSTERKEND

zorg systeem

SAMENWERKING TUSSEN JOU, JE NETWERK EN PROFESSIONELE ONDERSTEUNING

• Veerkracht versterken • Kansen creëren • Herstel ondersteunen

POSITIEVE GEZONDHEID & HERSTEL GEÏNTEGREERD EN VERSTANDIG

zorg systeem

DAGELIJKS FUNCTIONEREN

- Zelfredzaam in het dagelijks leven
- Grip op praktische zaken
- Ritme, structuur en stabiliteit

SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK PARTICIPEREN

- Contact en relaties
- Meedoen in werk, onderwijs of samenleving
- Erbij horen en van betekenis zijn

KWALITEIT VAN LEVEN

- Genieten en ontspanning
- Veiligheid en geborgenheid
- Financiële zekerheid
- Wonen en leefomgeving

LICHAAMSFUNCTIES

- Gezondheid en conditie
- Energie en veerkracht
- Klachten en pijn hanteren

MENTAAL WELBEVINDEN

- Positief in het leven staan
- Omgaan met emoties en stress
- Zelfvertrouwen en eigenwaarde

ZINGEVING

- Zingeving en levensdoelen
- Waarden en inspiratie
- Vertrouwen en hoop

individueel & elkaar

CONNECTIE

Erbij horen, steun ervaren en betekenisvolle relaties opbouwen.

HOOP & OPTIMISME

Geloven in herstel en vertrouwen hebben in de toekomst.

Een positief zelfbeeld ontwikkelen en een nieuwe identiteit opbouwen.

BETEKENIS

Zingeving ervaren en een leven leiden dat voor jou waardevol is.

EMPOWERMENT

Regie nemen over je eigen leven en keuzes maken die bij jou passen.

POSITIEVE GEZONDHEID
GEÏNTEGREERD

IK STEL DE VRAGEN
IK BEPAAL DE AGENDA
IK GEEF ADVIES/BEHANDELING
JIJ VOLGT MIJN PLAN

IK BEGRIP MISSCHIEN
IK VOLG HET PLAN
IK HEB WEINIG INVLOED

symptomen

**participatie
persoonlijk herstel**

**vraagt betekenisvolle contexten
dagelijkse uitdagingen
(communities)**

MENTAAL WELBEVINDEN

- Positief in het leven staan
- Omgaan met emoties en stress
- Zelfvertrouwen en eigenwaarde

ZINGEVING

- Zingeving en levensdoelen
- Waarden en inspiratie
- Vertrouwen en hoop

EMPOWERMENT

Regie nemen over je eigen leven en keuzes maken die bij jou passen.

Hoe verbeteren we de toegang?

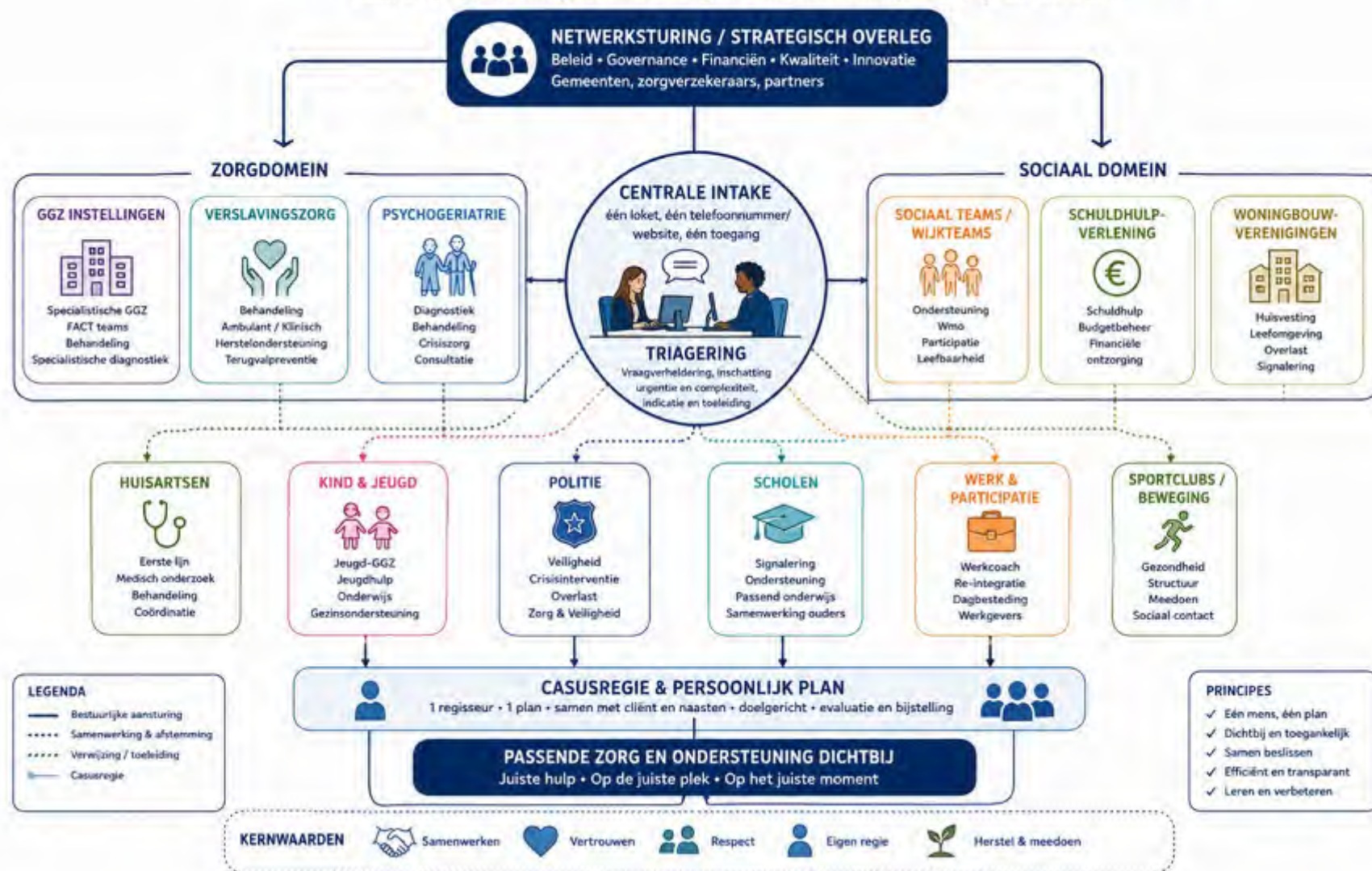

short list van missende sectoren
(relevant voor de ggz)

ggz instellingen
de verslavingszorg
het sociale domein
de huisartsen
de psychogeriatric
kind&jeugd sector
schuldhulpverlening
politie
woningbouwverenigingen
scholen
werk
sportclubs
familie
vrienden
buurten
...

HIERARCHISCH GEORGANISEERD SAMENWERKEND NETWERK

Samen werken aan passende zorg en ondersteuning dichtbij en effectief

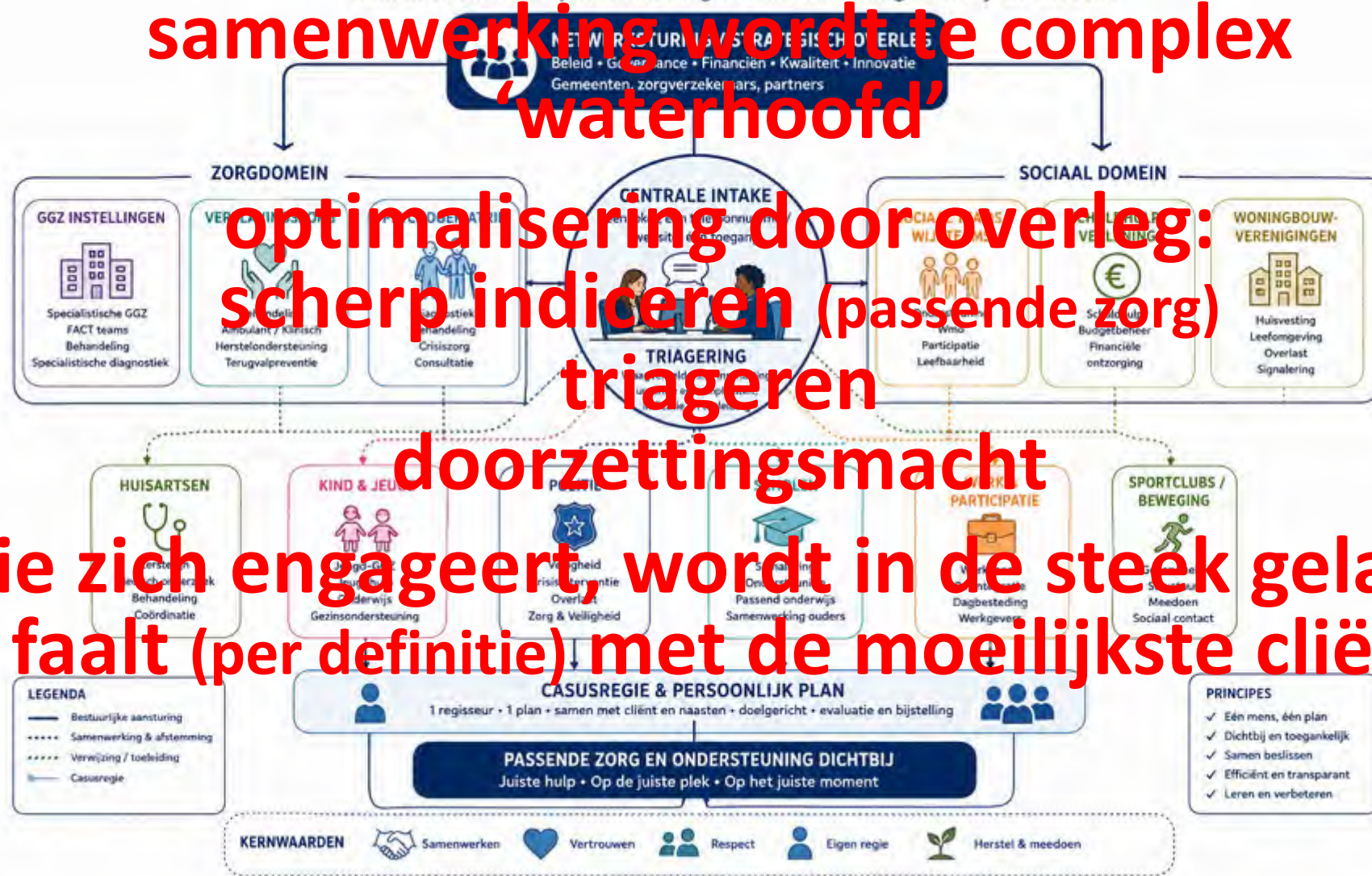

**samenwerking wordt te complex
'waterhoofd'**

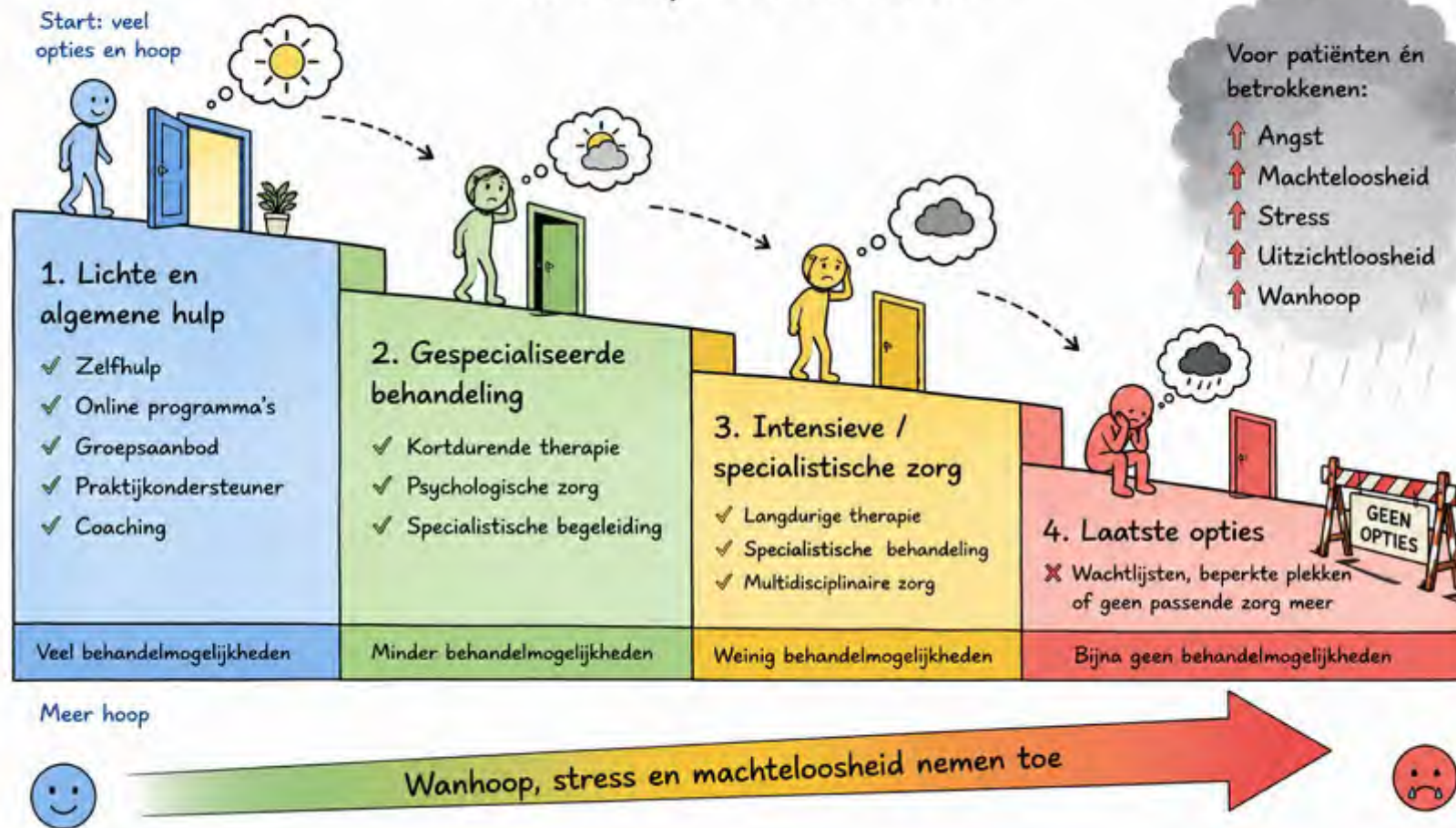
[illegible]

doorzettingsmacht

wie zich engageert, wordt in de steek gelaten en faalt (per definitie) met de moeilijkste cliënten

Stepped care: behandel mogelijkheden nemen af, wanhoop kan toenemen

Een interventie die vandaag niet succesvol is, kan morgen of volgend jaar wél werken.

Interventies in de psychiatrie hebben geen vervaldatum.

Groei is geen rechte lijn.
Een interventie afschrijven na een mislukte poging heeft geen evidentie.
Blijf hoopvol. Geef tijd. Geef kansen.

Een interventie die vandaag niet succesvol is,

mensen die het moeilijk hebben

Interventies in de psychiatrie hebben geen vervaldatum.

POGING 1 – VANDAAG

Interventie: medicatie

Hulp nu niet...

Niet succesvol
(vandaag)

POGING 2 – VOLGENDE KEER

Dezelfde interventie,
nieuwe omstandigheden

Misschien
werkt het deze
keer wel

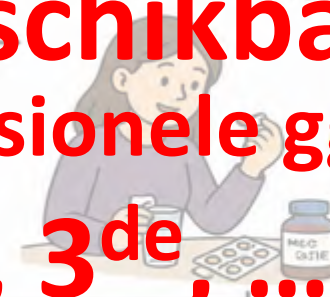

Nog niet zeker,
maar er is hoop

POGING 3 – VOLGEND JAAR

Dezelfde interventie,
jouw moment, jouw groei

Niet weten
Dit is
mijn moment.

Wel succesvol
(vandaag)

OF

kans krijgen

Therapie
helpt nu
niet...

Misschien
werkt het deze
keer wel

Dit helpt!
Dit is
mijn moment.

**we moeten een visie ontwikkelen
over zorg 'timing' (vertragen?)**

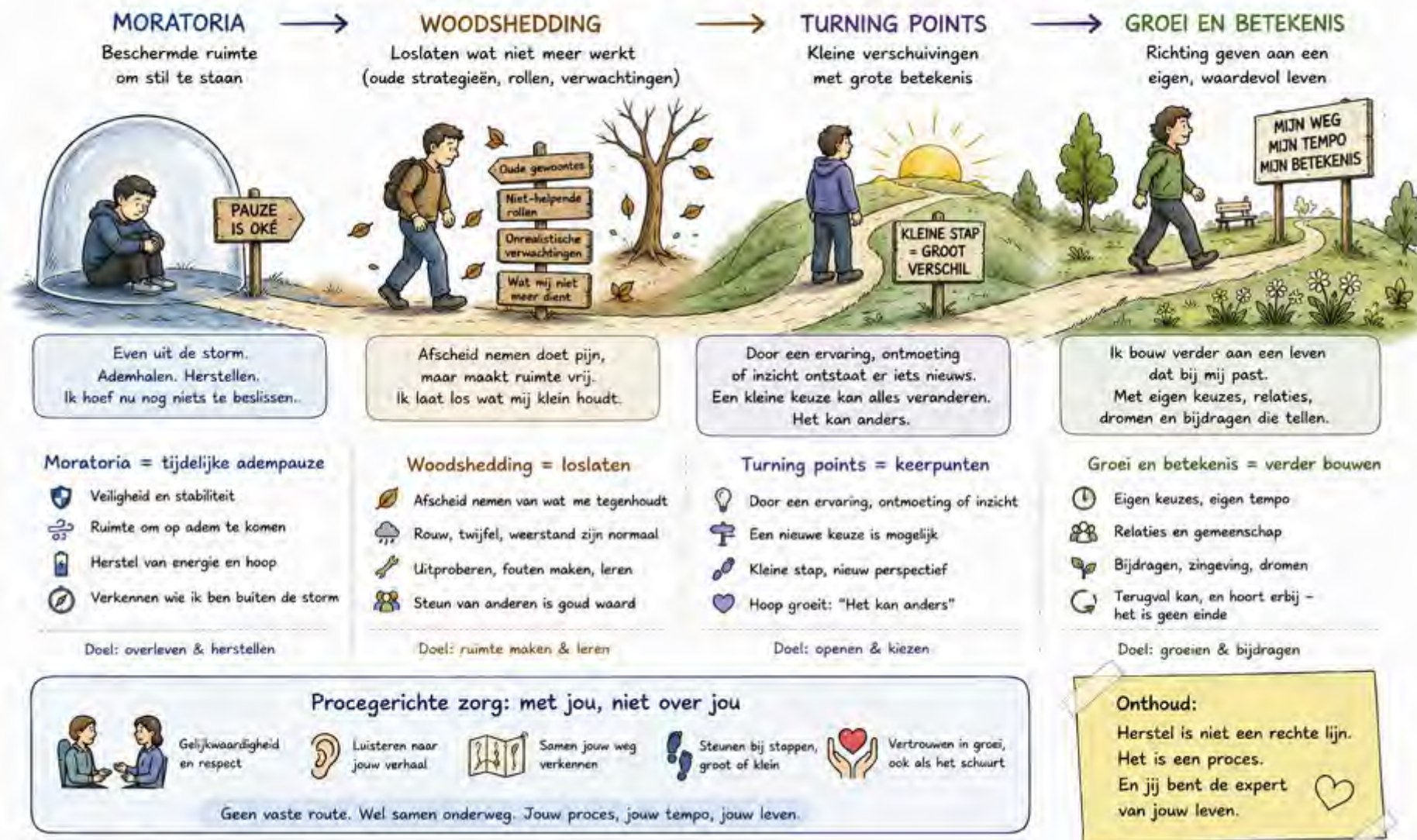
Een interventie afschrijven na een mislukte poging heeft geen evidentie.

Blijf hoopvol. Geef tijd. Geef kansen.

PROCESGERICHTE ZORG VOLGENS JOHN STRAUSS

Het leven is geen rechte lijn, maar een proces van vallen, leren en opnieuw beginnen.

ecosystemen

Iedereen doet mee. Samen zorgen we voor mentaal welbevinden, veerkracht en herstel.

- ecosystemen worden niet gebouwd, ze bestaan....
- een boom kan niet beslissen geen deel te zijn van het bos (opting out bestaat niet)
- ecosystemen worden niet gestuurd, ze reguleren zichzelf
- een ecosysteem is rijk (aan resources)
- alles in een maatschappij kan een resources zijn (niet enkel professionele diensten)
- ecosystemen werken met beperkte regels
- de belangrijkste: elkaar niet in de steek laten
- in een ecosysteem hoef je niet dezelfde 'taal' te spreken
- ecosystemen respecteren de autonomie van partners (eigen doelen en ambities) + ook privacy
- ecosystemen hebben weinig overleg & bureaucratie
- en optimaliseren in interactie
- hebben de intentie samen de job te klaren

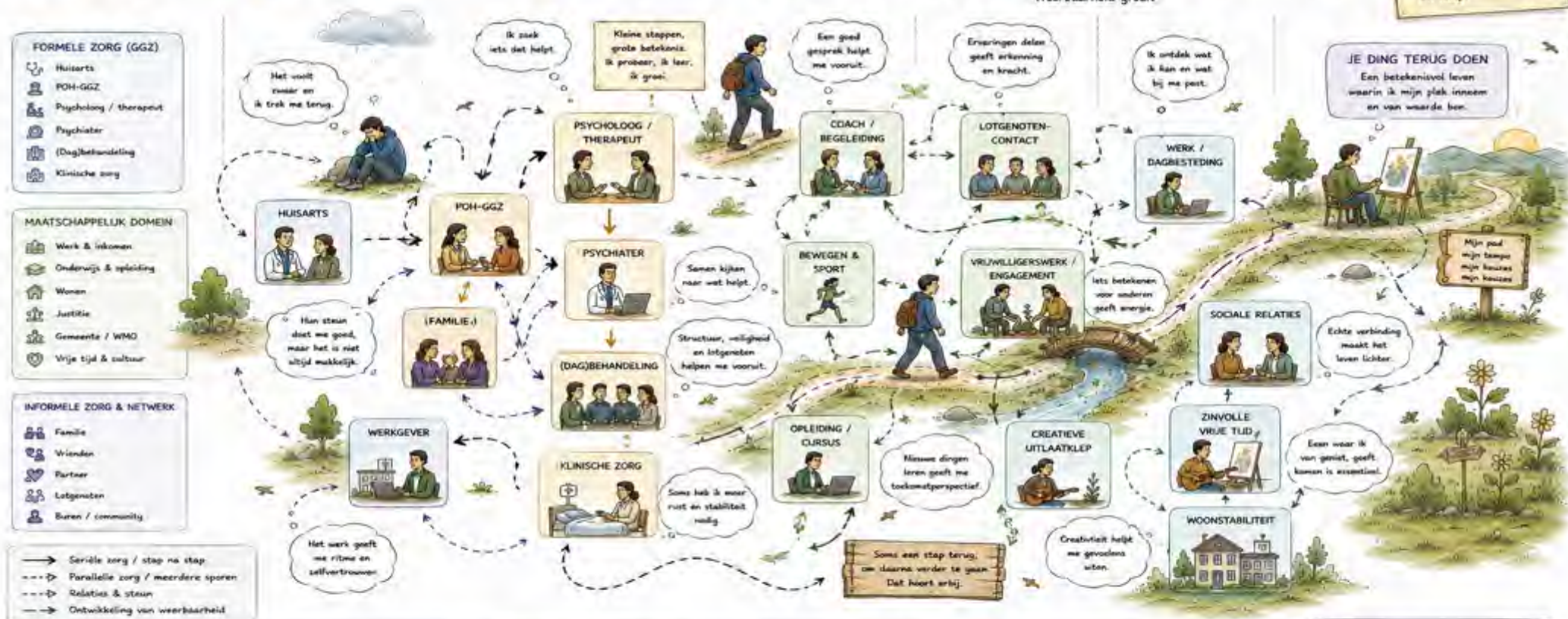
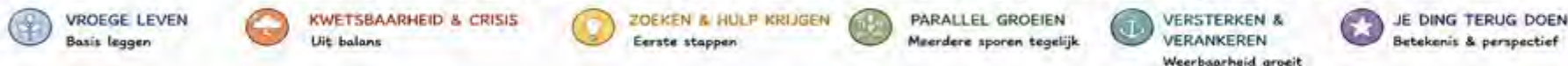
Patient history doorheen een ecosysteem voor mentale gezondheid

Recovery is a journey, not a destination

Een uniek parcours. Soms een stap vooruit, soms een pas op de plaats, soms een stap terug.

Relaties en opportuniteiten binnen het ecosysteem helpen om weerbaarheid te ontwikkelen en je 'ding terug te kunnen doen'.

Herstel ziet er voor iedereen anders uit. Wat vandaag helpt, kan morgen anders zijn. Blijf onderweg, met mildheid en hoop.

Geen rechte lijn. Wel een pad, met bochten, omwegen en nieuwe horizons. Ik blijf onderweg.

Tenslotte...

Opdracht: workshop

- bedenk een stelling, thema, discussiepunt
- inleveren bij Gijs
- 3 geselecteerd komen op de flop-over
- discussie rond de inbrenger
- ik geef slotopmerking
- andere stellingen op basecamp, dialoog daar verderzetten...
- we maken een groepsfoto van wie de stelling steunt...

ph.delespaul@maastrichtuniversity.nl

www.denieuweggz.nl

www.psymate.eu